

BESTUURSKUNDE

Twintig jaar van ontwikkeling

Het vak bestuurskunde staat organisatorisch en wetenschappelijk nog steeds niet op eigen benen. Nu aan de onderafdeling bestuurskunde in Twente de eerste nieuwe bestuurskundigen afstuderen, is het de moeite waard de ontwikkelingsgang van mono- naar interdisciplinair bezig zijn met de bestuurskunde opnieuw onder de aandacht te brengen, ook al is niet

Door dr L.
Klinkers,
bestuurs-
kundige
te Utrecht

iedereen het met mij eens, dat het vak bestuurskunde een vak apart moet worden.

Al in de twintiger jaren werd de bestuurskunde op academisch niveau beoefend in de persoon van G.A. van Poelje. De doorbraak echter kwam in 1960. De toenmalige minister van O.K.&W. installeert dan de Commissie Bestuurswetenschappelijke Studie, in de wandeling de *Commissie Wiarda*. Deze rapporteert in 1962 en stelt o.a. voor om aan juridische, economische, sociale en politicologische faculteiten een aparte bestuurswetenschappelijke studierichting in te stellen. Tevens geeft de commissie een nauwkeurig profiel van het vak bestuurskunde dat binnen zo'n studierichting als integratievak moet fungeren. Dan gebeurt er een tijd niets totdat in 1969 het Academisch Statuut wordt gewijzigd: (alleen) de juridische faculteiten krijgen toestemming een bestuurswetenschappelijke studierichting in hun pakket op te nemen. De juridische faculteiten van Leiden, Amsterdam en Utrecht doen dat. In 1980 volgt die van Groningen. Echter ook buiten de juridische faculteiten groeit de belangstelling voor de bestuurskunde. In 1973 wordt de Vereniging voor Bestuurskunde opgericht. Momenteel kan men aan alle w.o.-instellingen, behalve in Tilburg, in enigerlei vorm bestuurskundig onderwijs volgen.

Een tweede doorbraak volgt als in augustus 1976 aan de TH te Twente de 'onderafdeling bestuurskunde' officieel van start gaat. Nu geen bestuurskundig onderwijs onder de noemer van een juridische, sociale, economische of politicologische faculteit, maar een zelfstandige, vierjarige studie gericht op het openbaar bestuur. Daarmee wordt voor de ontwikkeling van het vakgebied een uiterst belangrijk stadium bereikt. In het begin van de zestiger jaren kan een jurist, econoom, socioloog of politicoloog die zich toelegt op het bespreken van verschijnselen van openbaar bestuur vanuit zijn eigen discipline zeggen dat hij bestuurskundig bezig is: dat is het bedrijven van bestuurskunde op mono-disciplinaire basis. Tussen 1965 en 1975 klimt men één niveau hoger. Bestuurskundigen van de tweede generatie slagen erin (vooral door de inzet van Amsterdam en Rotterdam) uit een aantal bestuurlijk georiënteerde disciplines concepten en methoden te halen die men in neven-geschiedt verband op verschijnselen van openbaar bestuur kan loslaten: bestuurskunde bedrijven op multidisciplinaire basis. Het begin van die ontwikkeling komt het duidelijkst tot uiting in de 'Inleiding tot de Bestuurswetenschap' van Brasz, Kleijn, In 't Veld en Van der Ende. Daarin wordt de eerste herkenbare en systematische sprong gemaakt van mono- naar multidisciplinair denken. Die ontwikkeling vindt a.h.w. een afsluiting in het handboek 'Openbaar Bestuur' van Scholten, Van Schendelen en Rosenthal: het begin van een sprong van multi- naar interdisciplinair bezig zijn, het geïntegreerde gebruik van concepten en methoden van verschillende disciplines tegelijk, samengebracht in een nieuwe zelfstandige discipline, gericht op een integraal veelzijdige benadering van het openbaar bestuur, die twee niveaus hoger ligt dan de oorspronkelijke mono-disciplines die vanuit slechts één invalshoek iets over dat openbaar bestuur kunnen zeggen. Terwijl men in Rotterdam bezig is de grondslagen voor dat boek te leggen vindt deze ontwikkeling

naar interdisciplinariteit organisatorisch haar weerslag in de instelling van die onderafdeling bestuurskunde in Twente.

Een kleine groep gemotiveerde personen ontwerpt en ontwikkelt, begeleid door een interdisciplinaire commissie, een vierjarig curriculum dat in zijn wetenschappelijke, onderwijskundige en organisatorische benadering het ideaal van het interdisciplinaire niveau moet realiseren. De opleiding heeft een experimentele status en zal – nu dit jaar de eerste afgestudeerden zijn afgeleverd – moeten worden geëvalueerd om een uitspraak omtrent een definitieve status te krijgen. In B.B., nr. 24, blz. 3, staat de opmerking, toegeschreven aan prof. Hoogerwerf, hoogleraar beleidsprocessen, dat wat hem betreft de evaluatie zal uitwijzen dat deze opleiding gecontinueerd moet worden. Los van de vraag of hij dat inderdaad gezegd heeft lijkt me zo'n opmerking een antwoord op een vraag die hem in redelijkheid niet gesteld mag worden. Het gaat niet over het al dan niet voortbestaan van de onderafdeling bestuurskunde. Alleen al de steeds manifestere behoefte aan mensen die geleerd hebben vanuit verschillende invalshoeken verschijnselen van openbaar bestuur te benaderen, legitimeert het (voort)bestaan van die opleiding. Het gaat veeleer om de vraag in hoeverre men erin geslaagd is zijn doel – bestuurskunde bedrijven op interdisciplinair niveau – te realiseren. Dat is wetenschappelijk en maatschappelijk de enige relevante vraag en daarop zijn drie antwoorden mogelijk: ja (plus nuancering), nee (plus nuancering) of: we weten het nog niet, het is nog te vroeg om daarop te antwoorden. Gesteld het antwoord is ja. Dan ligt er een belangrijke taak voor die onderafdeling om kort en krachtig in kaart te brengen langs welke lijnen van wetenschappelijke, onderwijskundige en organisatorische aanpak dit doel is gerealiseerd. Laat men dit uit- en overdragen aan collega's in binnen- en buitenland zodat ook degenen die op een geringere schaal bestuurskundig onderwijs verzorgen relevant bezig kunnen zijn. Is het

antwoord nee, dan hoeft men zich daarvoor niet te schamen. Het ligt dan op de weg van de onderafdeling te proberen nauwkeurig vast te leggen welke wetenschappelijke, onderwijskundige of organisatorische beperkingen of vergissingen daaraan debet zijn. Daar zouden we veel van kunnen leren. Als het nog te vroeg is om een antwoord te geven laat men dan plannen langs welke lijnen en termijnen de evaluatie afgerond kan worden. Tot zover Twente.

Er zijn nog twee ontwikkelingen die vermelding behoeven. Eind 1979 start een Voorbereidingscommissie postacademisch onderwijs gericht op de bedrijfsvoering en het openbaar bestuur (pao bedrijfs- en bestuurswetenschappen). Binnenkort gaan onder de vigeur van dat orgaan enkele cursussen draaien en zal in het voorjaar 1982 de definitieve landelijke organisatie hiervoor worden ingesteld. Gevoed door dezelfde stimuli die ten grondslag liggen aan het tot stand brengen van het boek 'Openbaar Bestuur' en de instelling van de onderafdeling bestuurskunde, namelijk het streven van multinaar interdisciplinair niveau te groeien, vindt de Vereniging voor Bestuurskunde dat de hoogleraren bestuurskunde, die in de Academische Raad gescheiden van elkaar vertoeven in verschillende disciplinaire secties, een eigen zelfstandige plaats binnen de Academische Raad zouden moeten hebben. Dat leidt in 1974 tot de instelling van de Voorlopige Werkgroep Bestuurswetenschappen die o.m. de taak krijgt om in het licht van een evaluatie van de bestuurskundige ontwikkelingen sinds 1960 te komen met voorstellen voor de verdere ontwikkeling van dat onderwijs en onderzoek in de toekomst. Die voorstellen zijn in de loop van 1981 te verwachten. Dan zal blijken of het de verantwoordelijke hoogleraren gelukt is de oorspronkelijke verwachtingen van de Vereniging voor Bestuurskunde in te lossen door (de laatste?) bouwstenen aan te dragen voor het overbruggen van de kloof tussen multi- en interdisciplinair bestuurskundig bezig zijn.